

Висновки

первинної акредитаційної експертизи освітньо-професійної програми "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" за освітнім рівнем молодшого спеціаліста у Коледжі технологій, бізнесу та права Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Відповідно до підпункту 5 пункту 2 розділу XIV "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України «Про фахову передвищу освіту», Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 630 та пунктів 4, 20 Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах (затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 09.08.2001 № 978), Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти (затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187 в редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 № 347) та наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2020 № 75-л у Коледжі технологій, бізнесу та права Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки була проведена первинна акредитаційна експертиза провадження освітньої діяльності щодо підготовки фахівців за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" за освітнім рівнем молодшого спеціаліста комісією у складі:

Лучко Михайло Романович

– завідувач кафедри економічної експертизи та аудиту бізнесу Тернопільського національного економічного університету, доктор економічних наук, професор голова комісії;

Сахно Оксана Вікторівна

– викладач, голова циклової комісії бізнесу та управління Державного вищого навчального закладу "Київський коледж легкої промисловості", спеціаліст вищої категорії.

Експертна комісія, яка з 24 лютого по 26 лютого 2020 року працювала безпосередньо у закладі вищої освіти, розглянула подані Коледжем технологій, бізнесу та права Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки матеріали та провела перевірку діяльності закладу вищої освіти щодо підготовки молодших спеціалістів за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування". У процесі аналізу:

- проведені наради з адміністрацією, співбесіди з педагогічними працівниками та студентами коледжу;
- перевірені установчі, реєстраційні та інші документи коледжу, які підтверджують достовірність загальних відомостей про заклад вищої освіти;
- вивчені матеріали самоаналізу діяльності з підготовки молодших спеціалістів за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування", які були підготовлені випусковою цикловою комісією обліку та фінансів;
- проаналізовано стан кадрового забезпечення освітньо-професійної програми, що акредитується;
- здійснено аналіз виконання студентами комплексних контрольних робіт із циклів дисциплін загальної та професійної підготовки навчального плану;
- вибірково перевірені курсові роботи з фінансового обліку та фінансів підприємства, звіти про проходження переддипломної практики, організаційне та методичне забезпечення державної атестації;
- члени експертної комісії перевірили організаційне та методичне забезпечення державної атестації та проаналізували результати її проведення;
- проведено ознайомлення з матеріально-технічною базою та фактичним станом

Голова експертної комісії

М. Р. Лучко

навчальних приміщень, кабінетів та лабораторій КТБП СНУ імені Лесі Українки, зокрема циклової комісії обліку та фінансів;

- проаналізовано стан навчально-методичного забезпечення освітнього процесу, організації навчальної та методичної роботи.

На підставі вивчення навчально-методичного, матеріально-технічного, кадрового забезпечення та визначення рівня підготовки молодших спеціалістів за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" експертна комісія встановила наступне:

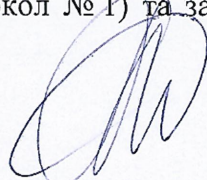
1. Загальна характеристика закладу вищої освіти та освітньо-професійної програми, що акредитується

Заклад освіти утворений 15 травня 1965 року на підставі Постанови ЦК Компартії України і Ради Міністрів УРСР "Про заходи з поліпшення підготовки кадрів для торгівлі і громадського харчування" та наказу Міністра торгівлі УРСР від 15.05.1965 № 191 як Луцький технікум радянської торгівлі. Згідно з наказом Міністерства торгівлі УРСР від 19.09.1991 № 91 Луцький технікум радянської торгівлі перейменовано у Луцький комерційний технікум, а відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 25.12.1992 № 719 технікум підпорядкований Міністерству освіти України. Наказом Міністерства освіти і науки України від 26.11.2007 № 1034 Луцький комерційний технікум перетворений у Волинський державний коледж технологій та бізнесу. На виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 21.11.2008 № 1058 та з метою координації діяльності закладів освіти для реалізації принципу ступеневості та безперервності підготовки фахівців, ефективного використання матеріально-технічної бази, кадрового потенціалу, розробки навчально-методичного забезпечення освітнього процесу, наказом Волинського національного університету імені Лесі Українки від 03.04.2009 № 84-з утворений Коледж технологій та бізнесу Волинського національного університету імені Лесі Українки на базі Волинського державного коледжу технологій та бізнесу. На виконання Указу Президента України від 24.08.2012 № 519 "Про Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки", розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.09.2012 № 426-р "Про перейменування Волинського національного університету імені Лесі Українки", наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13.09.2012 № 1012 "Про перейменування Волинського національного університету імені Лесі Українки" та відповідно до наказу Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки від 17.01.2013 № 05-з Коледж технологій та бізнесу Волинського національного університету імені Лесі Українки перейменовано у Коледж технологій, бізнесу та права Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (надалі за текстом скорочена назва – КТБП СНУ імені Лесі Українки).

КТБП СНУ імені Лесі Українки як структурний підрозділ Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (надалі за текстом скорочена назва СНУ імені Лесі Українки) включено до Єдиного Державного реєстру підприємств та організацій України Міністерства освіти і науки України; форма власності – загальнодержавна. Ліцензія на освітню діяльність у сфері освіти РД-Н серія № 0356279 переоформлена в установленому законодавством порядку (наказ МОН України № 148-л від 12.07.2017). Підготовка молодших спеціалістів з обліку і оподаткування, бухгалтерів, здійснюється коледжем з дати його заснування.

Поштова адреса коледжу: 43010 Україна, Волинська область, м. Луцьк, проспект Волі, 51, тел./факс 729037, e-mail: ctbl-eenu@meta.ua.

КТБП СНУ імені Лесі Українки підпорядкований Міністерству освіти і науки України. Діяльність закладу вищої освіти регламентує Положення Коледжу технологій, бізнесу та права Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, розроблене відповідно до чинного законодавства України, прийняте загальними зборами трудового колективу 17.06.2016 (протокол № 1) та затверджене вченою радою СНУ імені

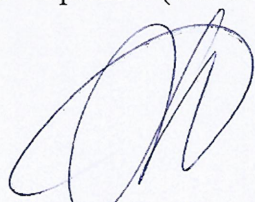
Лесі Українки 23.06.2016 (протокол № 9).

У структурі КТБП СНУ імені Лесі Українки є 5 відділень: обліку та права; торгівлі та фінансів; харчових технологій та заочного навчання; виробничого навчання та професійної підготовки; підготовки бакалаврів. До структури закладу вищої освіти також належать: 3 кафедри (харчових технологій та організації ресторанного бізнесу, товарознавства та торговельного підприємництва, інформаційних систем та технологій), 8 циклових комісій (правничих дисциплін; обліку та фінансів; підприємництва, торгівлі та біржової діяльності; готельно-ресторанної справи та харчових технологій; природничих дисциплін, спорту та охорони праці; української та іноземної філології; історії та суспільствознавства; фізико-математичних дисциплін та інформаційних технологій), функціональні структурні підрозділи (приймальна комісія; навчальна частина; методична та виховна служби; центр інформаційних систем, комп'ютерних технологій та моніторингу освіти; бібліотека з читальним залом; навчально-виробничий комплекс "Ідальня коледжу"; кадри; бухгалтерія; канцелярія; юридичний відділ; служба охорони праці та штаб цивільного захисту; господарська частина тощо).

Підготовка студентів освітнього рівня молодшого спеціаліста за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" галузі знань 07 "Управління та адміністрування" проводиться коледжем у відповідності до отриманої ліцензії на підготовку молодших спеціалістів (наказ Міністерства освіти і науки України від 19.12.2016 № 1565). Основним структурним підрозділом, який відповідає за підготовку молодших спеціалістів за вищезазначеною освітньо-професійною програмою, є циклова комісія обліку та фінансів. Ця циклова комісія створена у 2016 році на базі циклової комісії обліково-економічних дисциплін. До складу випускової циклової комісії обліку та фінансів входять 9 осіб, які працюють на постійній основі, з них: 5 осіб мають кваліфікаційну категорію "Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії", 3 особи мають кваліфікаційну категорію "Спеціаліст першої кваліфікаційної категорії", 1 особа – "Спеціаліст другої кваліфікаційної категорії". Циклову комісію очолює викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист Макушевич Алла Іванівна. Таким чином, створені належні умови для підготовки фахівців за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік". Загальна характеристика викладацького складу випускової циклової комісії обліку та фінансів подана в акредитаційній справі.

КТБП СНУ імені Лесі Українки готує фахівців за освітніми ступенями та рівнями: бакалавра за 3 спеціальностями, молодших спеціалістів за 6 спеціальностями і кваліфікованих робітників за 3 професіями. Станом на 01.12.2019 контингент студентів становить усього 1238 осіб, з них на денній формі навчаються 1038 осіб, заочно – 200 осіб (у тому числі контингент здобувачів освітнього рівня бакалавра: усього 237 осіб, з них на денній формі навчання – 118 осіб та на заочній формі навчання – 119 осіб).

Формування контингенту абітурієнтів для навчання за спеціальністю 071 "Облік і оподаткування" освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" здійснюється шляхом проведення профорієнтаційної роботи серед учнів загальноосвітніх закладів освіти, співпраці з іншими коледжами, центрами зайнятості, керівництвом підприємств та підприємцями. З метою якісного підбору абітурієнтів та формування контингенту студентів цикловою комісією обліку та фінансів розроблені та реалізуються ряд заходів. Випускова циклова комісія бере участь у профорієнтаційній роботі, яка включає організацію та участь у проведенні Днів відкритих дверей коледжу, залученні студентів до профорієнтаційної роботи під час канікул, виступи викладачів циклової комісії та студентів серед студентської молоді та їх батьків. Життя коледжу та робота циклової комісії висвітлюється у передачах медіацентру коледжу, Волинського телебачення і радіо, періодиці, зокрема у громадсько-політичному тижневику "Волинська газета" (щотижневі інформаційні матеріали та щомісячна вкладка "Студlife"), студентському тижневику СНУ імені Лесі Українки "Наш університет", на сайті СНУ імені Лесі Українки (www.eenu.edu.ua) та КТБП СНУ імені Лесі Українки (www.ktbp.net.ua).

Підготовка молодших спеціалістів за спеціальністю 071 "Облік і оподаткування" освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" здійснюється відповідно до освітньо-професійної програми, навчальних, робочих планів та з урахуванням вимог Міністерства освіти і науки України та особливостей потреб регіону. При формуванні структури підготовки молодших спеціалістів з обліку і оподаткування, бухгалтерів враховано вимоги щодо нормативного змісту підготовки фахівців відповідного освітнього рівня. Неповне заповнення ліцензованого обсягу частково обумовлюється близьким територіальним розміщенням до кордонів та в зв'язку із цим – значною міграцією молоді, низькою платоспроможністю населення щодо оплати освітніх послуг, тощо.

За освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" спеціальності 071 "Облік і оподаткування" навчаються 120 студентів, з них 117 осіб на денній та 3 особи на заочній формах навчання. Кількісні показники та структура підготовки студентів наведено у таблицях 1, 2.

Таблиця 1.

**Структура підготовки фахівців
КТБП СНУ імені Лесі Українки за спеціальністю 071 "Облік і оподаткування"**

Шифр та назва спеціальності, освітньо-професійної програми	Освітній рівень	Форма навчання	Кількість студентів:			
			Всього:	в т.ч. за курсами:		
				1	2	3
071 "Облік і оподаткування" Освітньо-професійна програма "Бухгалтерський облік"	Молодший спеціаліст	Денна, в т.ч. на базі:	117	33	33	51*
		повна загальна середня освіта	6	-	3	3
		базова загальна середня освіта	111	33	30	48
		Заочна, в т.ч. на базі:	3	-	3**	-
		ОКР "Кваліфікований робітник"	3	-	3	-
		повна загальна середня освіта	-	-	-	-
		базова загальна середня освіта	-	-	-	-

Примітка: * термін завершення навчання 30.06.2020, ** термін завершення навчання 28.02.2020. Кількісні дані таблиці наведені станом на 01.02.2020.

Таблиця 2.

**Кількісні показники підготовки фахівців
освітнього рівня "Молодший спеціаліст" за освітньо-професійною програмою
"Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування"
у КТБП СНУ імені Лесі Українки**

№ з/п	Показник	Роки:		
		2017	2018	2019
1	2	3	4	5
1.	Ліцензований обсяг підготовки	70	70	70
	(у т.ч. за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік")	70	70	70
2.	Прийнято студентів, всього (осіб):	51	38	34
	— денна форма навчання	51	35	34
	у т.ч. за державним замовленням	42	30	30
	— заочна форма навчання	-	3	-

1	2	3	4	5
	у т.ч. за державним замовленням	-	-	-
3.	Конкурс зі спеціальності (за заявами):	2,14	2,07	2,1
	— денна	2,14	2,07	2,1
	— заочна	-	-	-
4.	Контингент студентів, усього:	143	135	120
	— денна форма навчання	143	132	117
	у т.ч. за державним замовленням	133	117	102
	— заочна форма навчання	-	3	3
	у т.ч. за державним замовленням	-	0	0
5.	Кількість відрхованих студентів (денна форма навчання)	-	2	1
6.	Кількість поновлених студентів на скорочений термін навчання (денна форма навчання)	-	-	-
7.	Кількість поновлених студентів (заочна форма навчання)	-	-	-

Дані таблиці вказують на стабільну ситуацію щодо кількості студентів. Протягом 2017-2019 рр. відбувся незначний рух контингенту: студентка Степанець А. В. відрхована за невиконання навчального плану (наказ від 21.06.2019 № 42-с); студентка Пестракович Н. О. відрхована за власним бажанням (наказ від 20.05.2019 № 37-с); студент Кравчук П. В. відрхований за власним бажанням (наказ від 27.01.2020 № 04-с).

Висновок: експертна комісія констатує, що оригінали установчих та реєстраційних документів, матеріали аналізу за переліком, обсягом та повнотою відповідають вимогам Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у закладах вищої освіти та вищих професійних училищах і є достовірними.

Формування контингенту студентів КТБП СНУ імені Лесі Українки здійснюється на належному рівні. Кількість студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" за освітнім рівнем молодшого спеціаліста, не перевищує ліцензованого обсягу.

2. Відповідність державним вимогам щодо якісних характеристик підготовки фахівців

Експертна комісія провела оцінку якості підготовки молодших спеціалістів за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" шляхом аналізу результатів екзаменів, диференційованих заліків, курсових проєктів та звітної документації з практик.

Аналіз результатів заліково-екзаменаційних сесій свідчить про достатній рівень теоретичної і практичної підготовки випускників. Зокрема, за результатами останньої екзаменаційної сесії у 2019-2020 н.р. абсолютна успішність студентів другого курсу (група Бз-1с) становить 100,0 %, якість знань становить від 66,7 %, середній бал – від 3,67 до 4,00. Результати семестрового контролю свідчать, що рівень підготовки фахівців відповідає нормативам та акредитаційним вимогам.

Під час проведення акредитаційної експертизи згідно із затвердженим графіком (додається) комісія провела контрольні заміри залишкових знань студентів молодших спеціалістів за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" з таких дисциплін:

- з циклу дисциплін загальної підготовки: "Українська мова за професійним спрямуванням";
- з циклу дисциплін професійної підготовки: "Фінансовий облік", "Економічний

аналіз", "Облік у галузях економіки".

Результати перевірки виконання контрольних робіт характеризують такі дані:

1) з циклу дисциплін загальної підготовки: абсолютна успішність – 100,0 %, якість навчання – 66,7 %; середній бал – 3,67; відхилення від оцінок при самоаналізі у межах норми у середньому балі -0,33;

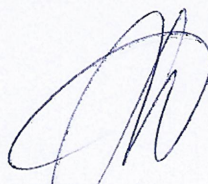
2) з циклу дисциплін професійної підготовки: абсолютна успішність – 100,0 %; якість навчання – 66,7 %; середній бал – 3,67; відхилення від оцінок при самоаналізі на рівні середнього балу -0,33.

Під час експертизи перевірено курсові роботи з фінансового обліку та курсові роботи з фінансів підприємства. Аналіз курсових робіт засвідчив, що вони виконуються студентами у порядку, визначеному навчальним планом. Усі курсові проекти забезпечені методичними рекомендаціями. За результатами вибіркової перевірки курсових робіт можна зробити висновок, що їх тематика розроблена відповідно до освітньо-професійної програми, розглянута і затверджена на засіданні випускової циклової комісії, є різноманітною, актуальною і має практичну спрямованість. Тематика курсових робіт щороку переглядається і оновлюється. Роботи мають прикладне значення і виконані із застосуванням графічних методів. Якість їх виконання відповідає встановленим вимогам. Перевірені курсові роботи оформлені згідно з вимогами, об'єктивно оцінені викладачами, їх зміст відповідає завданню. У курсових роботах є висновки і конкретні пропозиції, наявні рецензії, відмітки про допуск до захисту. За результатами захисту курсових робіт абсолютна успішність студентів становить 100,0 %, якість знань – 100,0 %, середній бал у межах від 4,00 до 4,33. Відхилення в оцінюванні курсових проектів за результатами експертизи не виявлено.

Під час експертизи перевірено щоденники і звіти про проходження переддипломної практики. Аналіз звітної документації студентів свідчить, що щоденники оформлені згідно з вимогами, які розроблені в коледжі. За результатами захисту звітів з переддипломної практики (див. додаток 2) абсолютна успішність студентів складає 100,0 %, якість знань – 66,7 %, середній бал – 4,00. Комісія перевірила і підтверджує достатню якість підготовки звітів про проходження практики та відображення в них аналізу всіх сторін виробничої діяльності зі спеціальності, основних положень програм практики, насиченості звітів усіма необхідними прикладними матеріалами. Відхилення в оцінюванні звітів за результатами експертизи не виявлено.

Державна атестація здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і податкування" галузі знань 07 "Управління та адміністрування" відбулася відповідно до розкладу 20.02.2020. Приймала державний екзамен за фахом державна екзаменаційна комісія, яка утворена наказом КТБП СНУ імені Лесі Українки від 12.12.2019 № 148-ос. Під час експертизи встановлено, що на випусковій цикловій комісії наявні: вся потрібна документація для проведення державної атестації здобувачів вищої освіти, розклад консультацій перед державним екзаменом за фахом. Комісія перевірила організаційне та методичне забезпечення державної атестації та проаналізувала результати її проведення. За результатами державної атестації здобувачів вищої освіти абсолютна успішність студентів складає 100,0 %, якість знань – 66,7 %, середній бал – 3,67 (див. додаток 3).

Висновок: аналіз результатів комплексних контрольних робіт студентів за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" галузі знань 07 "Управління та адміністрування" за освітнім рівнем молодшого спеціаліста свідчить, що студенти мають достатній рівень знань з дисциплін відповідних циклів. Якість підготовки здобувачів освітнього рівня "Молодший спеціаліст" за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" у Коледжі технологій, бізнесу та права Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки відповідає акредитаційним вимогам.

3. Організаційне та навчально-методичне забезпечення освітнього процесу

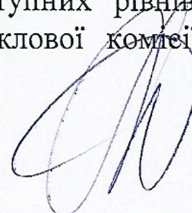
Підготовка фахівців освітнього рівня вищої освіти "Молодший спеціаліст" за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" здійснюється відповідно до навчального плану, затвердженого ректором Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, відповідно до вимог Положення про організацію освітнього процесу у Коледжі технологій, бізнесу та права Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (затверджене КТБП СНУ імені Лесі Українки, наказ № 28-од від 13.02.2015) та Положення про організацію навчального процесу у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки (затверджене вченою радою СНУ імені Лесі Українки, протокол № 14 від 28.09.2017).

За навчальними планами формують графік освітнього процесу на кожний навчальний рік для всіх спеціальностей, форм та курсів навчання, які затверджує директор коледжу. Навчальні заняття проводять за розкладом, що розробляє навчальна частина щосеместрово до початку навчального семестру. Під час проведення освітнього процесу витримуються нормативні вимоги завантаження студентів щодо кількості аудиторного тижневого навантаження. Заняття проводяться із дотриманням законодавчих вимог щодо охорони праці та техніки безпеки.

Викладачами циклової комісії розроблено навчально-методичні рекомендації до проведення лабораторних, семінарських та практичних занять, опорні конспекти лекцій, вказівки до організації самостійної роботи. Студенти мають можливість користуватись електронними версіями цих рекомендацій, розміщеними у вільному доступі в Інституційному репозитарії університету (<http://esnuir.eenu.edu.ua>) та в електронній бібліотеці коледжу (<https://sites.google.com/view/ctbl-library>), а також електронними версіями багатьох підручників і навчальних посібників. Реєстр навчально-методичного забезпечення дисциплін підтримується в актуальному стані працівниками випускової циклової комісії обліку та фінансів. Протягом останніх трьох років викладачами випускової кафедри видано понад 25 навчально-методичних праць, а загалом усі дисципліни є інформаційно-методично забезпеченими.

Переддипломна практика проводиться на базі циклової комісії обліку та фінансів згідно із навчальним планом й навчальною програмою, відповідно до вимог Положення про проведення практики студентів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (затверджене вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, протокол № 14 від 28.09.2017) та Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України (затверджене наказом Міністерства освіти України № 93 від 08.04.1993). За навчальним планом скороченої форми навчання для студентів передбачено переддипломну практику у 3-му семестрі тривалістю чотири тижні. Ця практика проводиться у різних суб'єктів господарювання, основними з яких для спеціальності 071 "Облік і оподаткування" є підприємства, установи, організації м. Луцька та Волинської області тощо. Ця практика є завершальним етапом виробничого навчання, саме тому студенти можуть самостійно вибирати місце проходження практики, укладаючи угоду на термін проходження практики. Наявність угод про проходження практик перевірено експертною комісією, термін дії угод відповідає повному циклу навчання молодших спеціалістів.

Навчальним планом скороченої форми навчання передбачено курсову роботу з фінансового обліку в 2-му семестрі та курсову роботу з фінансів підприємства в 3-му семестрі. Тематика курсових робіт є частиною наукового пошуку випускової циклової комісії з підготовки молодших спеціалістів за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік". Проблематика, яка розглядається в курсових роботах студентів, може знайти своє продовження в статтях чи інших наукових роботах, які вони виконуватимуть протягом здобуття наступних рівнів освіти. Тематика курсових робіт розроблена викладачами випускової циклової комісії на підставі результатів практик,

пропозицій потенційних роботодавців, із врахуванням сучасних тенденцій в українській освіті та науці. Методичне забезпечення виконання курсових робіт відповідає вимогам. Комісія відзначає актуальність та регіональну спрямованість тематики курсових робіт.

Державна атестація здобувачів вищої освіти проводиться у формі державного екзамену за фахом і включає згідно ОПП наступні дисципліни циклу професійної підготовки, а саме: "Фінансовий облік", "Економічний аналіз", "Облік і звітність суб'єктів державного сектору", "Аудит", "Податкова система", "Охорона праці", "Охорона праці в галузі". Питання, які входять до білетів державного екзамену за фахом, обговорені на засіданнях випускової циклової комісії і затверджені в установленому порядку. Кількість питань з кожної навчальної дисципліни, з яких передбачений державний екзамен за фахом, пропорційна кількості годин, що передбачені навчальним планом на її вивчення і охоплюють не менше 70% робочої програми. Методичне забезпечення державної атестації здобувачів вищої освіти перевірене під час акредитаційної експертизи, відповідає вимогам.

Приймання державного екзамену за фахом та присвоєння кваліфікації відповідно до навчального плану здійснює державна екзаменаційна комісія. Голова комісії затверджується проректором університету з науково-педагогічної і навчальної роботи та рекрутації, а члени комісії підбираються коледжем, як правило, це викладачі відповідних дисциплін циклу професійної підготовки. Комісія приймала державний екзамен за фахом 20.02.2020 згідно з нормативними вимогами щодо організації і роботи державної екзаменаційної комісії, зокрема Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії з проведення державної атестації студентів КТБП СНУ імені Лесі Українки (наказ № 29-од від 13.02.2015) та наказу про склад державних екзаменаційних комісій для державної атестації здобувачів вищої освіти у 2020 році № 148-од від 12.12.2019.

Реалізація компетентнісного підходу у навчальному процесі при підготовці фахівців освітнього рівня вищої освіти "Молодший спеціаліст" за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" здійснюється відповідно до навчального плану, затвердженого ректором Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки відповідно до вимог Положення про організацію навчального процесу в університеті та коледжі.

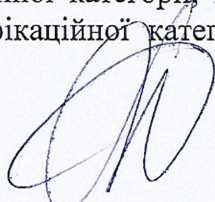
Згідно з навчальним планом підготовки фахівців (заочна скорочена форма навчання) за освітнім рівнем "Молодший спеціаліст" за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" цикл загальної підготовки становить 42,2 % (38 кредитів) від загальної кількості годин. Цикл професійної підготовки складає 57,8 % (52 кредити) від загального обсягу кредитів ЄКТС, з них 1 кредит уніфікований в межах спеціальності і розподілений для проведення семестрового контролю та державної атестації здобувачів вищої освіти.

Висновок: експертна комісія зазначає, що рівень навчально-методичного забезпечення освітньої діяльності за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування", його якість і повнота відповідає акредитаційним вимогам.

4. Кадрове забезпечення освітнього процесу

Експертна комісія, використовуючи первинні документи відділу кадрів коледжу та університету, перевірила достовірність наведеної у матеріалах акредитаційної справи інформації про якісні показники викладацького складу, що забезпечує освітній процес із підготовки фахівців освітнього рівня вищої освіти "Молодший спеціаліст" за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування". Станом на час акредитаційної експертизи всі педагогічні працівники занесені до Єдиної державної електронної бази освіти (ЄДЕБО).

У процесі експертизи встановлено, що навчальний процес з підготовки молодших спеціалістів з обліку і оподаткування забезпечують 20 штатних педагогічних працівники: з них 13 спеціалістів вищої кваліфікаційної категорії, 2 спеціалісти першої кваліфікаційної категорії, 3 спеціалісти другої кваліфікаційної категорії, 2 спеціалісти (у тому числі 2

кандидати наук). Штатна укомплектованість викладацького складу, що забезпечує навчальний процес із вказаної освітньо-професійної програми, становить 100,0 %.

Навчальним планом передбачено 200 лекційних години. Проведення усіх видів навчальних занять, керівництво курсовими роботами здійснюють педагогічні працівники відповідної спеціальності, причому 70,0 % лекційних годин проводяться педагогічними працівниками, які мають вищу педагогічну категорію, а частка педагогічних працівників, які забезпечують проведення лекцій з навчальних дисциплін відповідної спеціальності за основним місцем роботи, становить 100,0 %. Відповідність спеціальності педагогічного працівника дисципліні визначається згідно з документами про вищу освіту (або про науковий ступінь), досвідом практичної роботи за відповідною спеціальністю не менше п'яти років та підвищенням кваліфікації тривалістю не менше 72 аудиторних годин.

Підготовка фахівців освітнього рівня "Молодший спеціаліст" за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" галузі знань 07 "Управління та адміністрування" проводиться коледжем у відповідності до отриманої ліцензії на підготовку молодших спеціалістів (наказ Міністерства освіти і науки України від 19.12.2016 № 1565). Основним структурним підрозділом, який відповідає за підготовку молодших спеціалістів вищезазначеної освітньо-професійної програми, є циклова комісія обліку та фінансів. Ця циклова комісія створена у 2016 році на базі циклової комісії обліково-економічних дисциплін. До складу випускової циклової комісії обліку та фінансів входять 9 осіб, які працюють на постійній основі (у т. ч. за суміщенням), з них: 5 осіб мають вищу кваліфікаційну категорію. Циклову комісію очолює викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист Макушевич Алла Іванівна. Якісний показник викладацького складу випускової циклової комісії становить 55,6 %. Таким чином, створені належні умови для підготовки фахівців за освітнім рівнем вищої освіти "Молодший спеціаліст".

Група забезпечення зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" у Коледжі технологій, бізнесу та права СНУ імені Лесі Українки затверджена наказом директора коледжу № 103-од від 30.08.2019 і складається із 4 осіб і є достатньою для здійснення освітньої діяльності із підготовки фахівців освітнього рівня вищої освіти "Молодший спеціаліст" за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування".

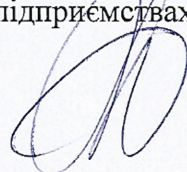
Члени групи забезпечення працюють у закладі освіти за основним місцем роботи, мають кваліфікацію відповідно до спеціальності, не входять до жодної групи забезпечення в поточному семестрі. Кількість членів групи забезпечення є достатньою, на одного її члена припадає не більше 30 здобувачів вищої освіти всіх рівнів, курсів та форм навчання з відповідної спеціальності (вимога набирала чинності з 1 вересня 2019 року).

Педагогічні працівники, які здійснюють освітній процес з підготовки фахівців освітнього рівня вищої освіти "Молодший спеціаліст" за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" галузі знань 07 "Управління та адміністрування", мають рівень педагогічної та професійної активності, який засвідчується виконанням вимог Ліцензійних умов.

Циклова комісія обліку та фінансів проводить науково-пошукову роботу. Науково-пошукові напрацювання викладачів циклової комісії та студентів обговорюються на таких наукових заходах, які організовує коледж та університет:

- щорічний Міжнародній студентській науковій конференції "Молодь як стратегічний потенціал розбудови національної економіки";
- інтернет-конференції студентів, аспірантів і молодих вчених "Сучасні технології менеджменту";
- щорічний Міжнародній науково-практичній конференції студентів і аспірантів "Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень".

Підвищення кваліфікації викладачів проводиться у ЗВО IV рівня акредитації, а також шляхом стажування в організаціях та підприємствах різних видів діяльності та форм

власності. Періодичність підвищення кваліфікації та стажування не перевищує 5 років. Результатом стажувань є написання підручників, посібників, методичних розробок.

Результати студентських досліджень доповідаються на конференціях і публікуються у фахових виданнях. Загалом студенти беруть участь у роботі всеукраїнських і міжнародних наукових конференцій, круглих столів, професійних конкурсах та олімпіадах.

Висновок: експертна комісія констатує, що у Коледжі технологій, бізнесу та права Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки кількісні та якісні показники кадрового забезпечення відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо акредитації за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" галузі знань 07 "Управління та адміністрування" за освітнім рівнем "Молодший спеціаліст".

5. Матеріально-технічне забезпечення

Матеріально-технічна база коледжу відповідає сучасним вимогам щодо організації освітнього процесу. Площа навчальних приміщень для проведення освітнього процесу становить 3600,0 кв. м, фактичний контингент студентів коледжу (станом на 01.12.2019) – 1238 студентів. Таким чином, на одного студента припадає 2,9 кв. м навчальної площі, що відповідає ліцензійним умовам (2,4 кв. м на одного студента).

Загальний ліцензований обсяг становить 2205 осіб, у т. ч. на першому (бакалаврському) рівні – 840 осіб, а на освітньо-кваліфікаційному рівні молодшого спеціаліста – 1365 осіб. Коледж може забезпечити, у разі потреби, навчання у дві зміни, тоді на одного здобувача вищої освіти припадатиме 3,3 кв. м ($3600,0 : 2205 \times 2 = 3,3$).

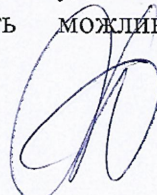
У навчальному корпусі, який знаходиться за адресою: м. Луцьк, пр. Волі, 51, розміщені кабінети та лабораторії, оснащені необхідними технічними засобами навчання та довідковою літературою, відповідними методичними посібниками. Технічний стан лабораторій і кабінетів цілком відповідає своєму призначенню та вимогам навчального плану за спеціальністю, що акредитується.

Заняття з фахових дисциплін, а також позааудиторна робота зі студентами проводяться в обладнаних навчально-методичних кабінетах. Кабінети фахових дисциплін мають достатню матеріальну базу. Для потреб освітнього процесу призначені навчальні та лабораторні приміщення, службові навчальні приміщення, навчально-методичний кабінет, комп'ютерні кабінети, кабінети заступників директора та викладацька. У методичному фонді зберігаються методичні матеріали викладачів, інформаційно-довідкова та нормативна література. Для забезпечення навчально-виховного процесу з підготовки студентів освітнього рівня "Молодший спеціаліст" КТБП СНУ імені Лесі Українки має в наявності достатню кількість аудиторій, приміщень для проведення семінарських, практичних занять, комп'ютерних класів тощо.

Усі персональні комп'ютери коледжу об'єднані в локальну мережу і мають вихід до глобальної мережі Internet. Комп'ютерна техніка коледжу сучасна, терміном використання у навчальному процесі не більше 8 років, постійно оновлюється. Комп'ютерні лабораторії коледжу відповідають санітарним нормам, вимогам технічної безпеки та функціонують повний робочий день (8 год.), що дозволяє забезпечити проведення навчальних занять в обсязі 60 академічних годин на тиждень. При одночасному використанні наявної комп'ютерної техніки є можливість забезпечити 2 години навчальної діяльності на тиждень для 1860 студентів (62 комп. x 6 пар в день x 5 днів в тижд.), що перевищує фактичний контингент – 1238 студентів. Також коледж користується парком комп'ютерної техніки університету, який налічує понад 1200 одиниць.

Інформаційно-комунікаційні технології є складовою частиною освітнього процесу в коледжі, вони дають можливість студентам знаходити і користуватися додатковими джерелами інформації під час виконання творчих робіт. Також студенти коледжу за допомогою електронної пошти спілкуються зі студентами зарубіжних країн.

Студенти закладу освіти мають можливість користуватися аудиторіями,

лабораторіями, кабінетами інформатики та інформаційною базою коледжу та університету. В аудиторному фонді КТБП СЧУ імені Лесі Українки передбачено 34 аудиторії, 11 одиниць мультимедійної техніки дозволяють забезпечити проведення занять у 30 % аудиторій одночасно. Решта аудиторій можуть забезпечити використання мультимедіа за принципом мобільності відповідно до розкладу занять. Також студенти коледжу можуть користуватися аудиторним фондом СЧУ імені Лесі Українки, яким передбачено 140 лекційних аудиторій, 42 одиниці мультимедійної техніки.

У розпорядженні студентів та викладачів коледжу 3 комп'ютерних класи: 412 (82,0 м²), 414 (78,8 м²), 415 (72,0 м²), в яких знаходяться 62 робочих місця для проведення лекційних, лабораторних і практичних занять з навчальних дисциплін. Комп'ютерні класи забезпечені достатньою кількістю робочих місць для самостійної роботи студентів. Кількість комп'ютерів в кабінеті 412 становить 12, технічні характеристики наступні: AMD Sempron 140, 2,7 GHz; DDR2 1 Gb. Кожен із кабінетів 414 та 415 обладнані трьома серверами (Intel Core i5-2400, 3,2 GHz; DDR3 4 GB) з підключенням 22-ох тонких клієнтів HP T200 Dock (усього по 25 робочих місць).

Кабінети циклових комісій і комп'ютерні класи коледжу підключені до системи Internet, що дає змогу ефективно здійснювати інформаційний обмін з колегами, а також мати доступ до першоджерел інформації. У навчальному процесі на базі операційної системи Windows Multipoint Server 2011 можуть використовуватися такі програми: 7-Zip 9.20, Adobe Reader X (10.1.3), DAEMON Tools Lite 4.45, Microsoft Security Essentials, Microsoft Office 2010 Pro, 1С: Підприємство 8.2, LibreOffice 5.0, GIMP 2.0, Inkscape 0.48, MyTest X, Google Chrome, Mozilla Firefox, Opera, Skype, Total Commander 7.56, Ассистент ІІ 1.2, Lazarus 2.4.

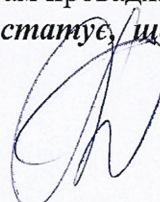
Викладачі коледжу мають змогу використовувати мультимедійні проектори ViewSonic PJD5123, екрани Sopar "Snow White" (2x2 м.), ноутбуки Fujitsu LIFEBOOK AH531 та інші. Аудиторні приміщення обладнані телевізорами для проведення занять з використанням мультимедійних презентацій та відеофільмів.

До об'єктів соціальної інфраструктури відносяться актові зали на 400 місць, їдальня на 150 місць, медичний пункт, спортивно-оздоровчий комплекс, в який входять спортивний майданчик з ігровими полями та біговою доріжкою, спортивна зала, бібліотека коледжу з читальною залом на 50 місць. Вищевказані об'єкти соціальної інфраструктури є власністю КТБП СЧУ імені Лесі Українки. Наявна мережа гуртожитків забезпечує потреби студентів, які не мають житла. Забезпечення гуртожитком іногородніх студентів коледжу становить 100,0 %.

Для студентів у позааудиторний час відкриті двері спортивних секцій, секцій наукового товариства та гуртків художньої самодіяльності. Контроль за станом охорони праці, дотриманням правил техніки безпеки при проведенні навчального процесу проводиться у відповідності до Закону України "Про охорону праці". За період, що аналізується, випадків порушення техніки безпеки та травмування не було. Журнали з техніки безпеки знаходяться в кожного завідуючого кабінетом чи лабораторією. Всі об'єкти навчальної інфраструктури обладнані відповідно до вимог навчального плану, програм навчальних дисциплін та наскрізної програми практики і відповідають техніко-санітарним нормам. Технічний і санітарний стан об'єктів соціальної інфраструктури підтримується у відповідності до встановлених норм.

Освітній процес забезпечений необхідними навчальними приміщеннями, санітарно-технічний стан яких відповідає затвердженням нормам. Виконання практичних та лабораторних робіт повністю забезпечене обладнанням. Система контролю за дотриманням вимог техніки безпеки, виробничої санітарії та протипожежної безпеки відповідає існуючим вимогам. Випадків порушень техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки та травмування не зафіксовано. У коледжі наявні можливості для навчання осіб з особливими освітніми потребами. Наявна матеріально-технічна база КТБП СЧУ імені Лесі Українки відповідає акредитаційним вимогам провадження освітньої діяльності.

Висновок: експертна комісія констатує, що в Коледжі технологій, бізнесу та

права Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки створена необхідна матеріально-технічна база для ефективного здійснення освітнього процесу за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" галузі знань 07 "Управління та адміністрування", що відповідає акредитаційним вимогам МОН України та дозволяє в необхідному обсязі забезпечувати якісну підготовку фахівців.

6. Інформаційне забезпечення

Фонди наукової бібліотеки СНУ імені Лесі Українки (розміщена за адресою м. Луцьк, вул. Винниченка, 30 а) станом на 01.01.2020 нараховують понад 841 тисячу примірників, функціонують 6 спеціалізованих читальних залів на 652 місця. Фонд бібліотеки КТБП СНУ імені Лесі Українки (розміщена за адресою м. Луцьк, проспект Волі, 51) станом на 01.01.2020 нараховує понад 26 тисяч примірників, функціонує 1 читальний зал на 50 місць.

Головною метою діяльності бібліотек коледжу та університету є забезпечення успішного інформаційного супроводу навчального процесу, підвищення рівня інформаційно-бібліотечного обслуговування, максимальне забезпечення навчальної та наукової діяльності підручниками, навчальною літературою, доступом до національних і світових наукових інформаційних ресурсів з метою досягнення нової якості освіти.

Структура бібліотеки університету відповідає типовій структурі бібліотек ЗВО IV рівня акредитації, а саме 8 відділів: комплектування, наукової обробки документів і організації каталогів, зберігання фондів, науково-методичний, інформаційно-бібліографічний, інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення, обслуговування (абонемент), обслуговування читальних залів та 6 секторів: підтримки автоматизованої бібліотечної системи програмного забезпечення, комп'ютерного забезпечення, гуманітарної літератури, природничої літератури, рідкісних та іноземних видань, періодичних видань, які забезпечують виконання визначених функцій і завдань та різні аспекти обслуговування користувачів. Бібліотека коледжу відповідає типовій структурі бібліотеки коледжу (технікуму), а саме: бібліотечне сховище, читальний зал, службові приміщення.

Автоматизація бібліотечних технологічних процесів відбувається засобами АІБС "УФД/Бібліотека". Електронний каталог бібліотеки містить понад 470 тис. записів і доступний онлайн в режимі 24/7.

Інформаційний супровід наукових досліджень, забезпечення розвитку наукового потенціалу викладацького складу реалізується шляхом забезпечення доступу до віддалених світових наукових інформаційних ресурсів. Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України № 1213 від 06.11.2018 Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки отримав доступ до наукометричних баз даних Web of Science та Scopus. Для забезпечення активного використання ресурсів було організовано низку семінарів щодо можливостей платформ Web of Science та Scopus для різних груп користувачів: магістрів, аспірантів, молодих науковців, викладачів.

В електронній бібліотеці КТБП СНУ імені Лесі Українки у вільному доступі для студентів та працівників коледжу міститься комплекс робочих (навчальних) програм та навчально-методичних видань для забезпечення навчального процесу щодо підготовки студентів освітнього рівня молодшого спеціаліста за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування".

Бібліотеки університету та коледжу в повному обсязі забезпечують навчальною, навчально-методичною та періодичною літературою студентів спеціальності 071 "Облік і оподаткування" відповідно до навчального плану їх підготовки.

Слід відмітити, що члени циклової комісії обліку та фінансів продовжують роботу з формування бібліотеки для інформаційного забезпечення спеціальності 071 "Облік і оподаткування". Бібліотека формується як із друкованих видань, так і з джерел в електронній формі зусиллями співробітників циклової комісії.

Висновок: експертна комісія підтверджує достатній рівень інформаційного забезпечення навчального процесу за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування". Кількість наявних в бібліотеках передплатних періодичних та наукових фахових видань відповідає акредитаційним вимогам.

7. Перелік зауважень (приписів) контролюючих органів та заходи щодо їх усунення

Зауважень та приписів контролюючих органів, що здійснюють контроль за дотриманням ліцензійних вимог, а також скарг юридичних та фізичних осіб щодо діяльності закладу вищої освіти з підготовки фахівців галузі знань 07 "Управління та адміністрування" спеціальності 071 "Облік і оподаткування" за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" у Коледжі технологій, бізнесу та права Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки за 2015-2019 роки не було. Це первинна акредитація освітньо-професійної програми за освітнім рівнем "Молодший спеціаліст".

8. Загальні висновки та пропозиції

На підставі поданих на акредитацію матеріалів Коледжу технологій, бізнесу та права Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки та перевірки результатів діяльності на місці, експертна комісія дійшла висновків, що:

- заклад вищої освіти функціонує на законних засадах, має необхідні статутні документи;

- акредитаційні матеріали, що подані КТБП СНУ імені Лесі Українки, представлені у повному обсязі;

- КТБП СНУ імені Лесі Українки має необхідну нормативно-правову документацію, що дає право здійснювати підготовку молодших спеціалістів за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування";

- стан кадрового, матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення освітнього процесу відповідає вимогам щодо підготовки молодших спеціалістів за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування";

- навчальний процес забезпечений навчальними посібниками та підручниками, підготовка фахової методичної літератури здійснюється викладачами циклової комісії обліку та фінансів;

- загальний рівень викладацького складу випускової циклової комісії відповідає акредитаційним вимогам щодо підготовки молодших спеціалістів за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування";

- результати освітньої діяльності з фахової підготовки за освітньо-професійною програмою "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" у КТБП СНУ імені Лесі Українки відповідають акредитаційним вимогам, що підтверджується результатами виконання комплексних контрольних робіт.

З метою удосконалення навчально-виховного процесу експертна комісія вважає за доцільне висловити наступні зауваження та пропозиції, які не впливають на позитивне рішення щодо акредитації, а саме:

- зосередити роботу співробітників коледжу на створенні інформаційної бази та індивідуальних пакетів комп'ютерного забезпечення з професійних дисциплін та навчальних модулів, які викладаються для освітнього рівня "Молодший спеціаліст", а саме: вища математика, статистика, економічний аналіз, курсове проектування;

- активізувати роботу викладачів випускової циклової комісії зі створення віртуальної педагогічної сторінки викладача;

- спрямувати роботу викладацького складу на модернізацію педагогічних технологій та їх апробацію в освітньому процесі;

- постійно оновлювати бібліотечний фонд сучасною фаховою літературою.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

На підставі аналізу поданих на акредитацію матеріалів і результатів акредитаційної експертизи комісія робить висновок про можливість акредитувати освітньо-професійну програму "Бухгалтерський облік" зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" галузі знань 07 "Управління та адміністрування" за освітнім рівнем молодшого спеціаліста у Коледжі технологій, бізнесу та права Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Голова експертної комісії

Михайло Романович Лучко,

завідувач кафедри економічної експертизи та аудиту бізнесу Тернопільського національного економічного університету, доктор економічних наук, професор

Експерт

Оксана Вікторівна Сахно,

викладач, голова циклової комісії бізнесу та управління Державного вищого навчального закладу "Київський коледж легкої промисловості", спеціаліст вищої категорії

26 лютого 2020 року

Ректор СХУ імені Лесі Українки

Анатолій Васильович Цьось,

доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор

Директор

КТБП СХУ імені Лесі Українки

Станіслав Германович Шеблюк,

кандидат історичних наук, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист

Голова експертної комісії

М. Р. Лучко